

Fylkesmannen i Troms og Finnmark

Romssa ja Finnmarkku fylkkamánni
Tromssan ja Finmarkun maaherra

Vår dato:

07.10.2020

Vår ref:

2020/9398

Deres dato:

Deres ref:

Kommunene i Troms og Finnmark

Saksbehandler, innvalgstelefon

Marianne Winther Riise, 77642042

Gøril Toresen, 776 42088

Espen Larsen, 789 50306

Orientering om statsbudsjettet for 2021 og det økonomiske opplegget for kommunene

Regjeringen la i dag, 7. oktober 2020, frem statsbudsjettet for 2021 (Prop. 1 S 2020-2021).

Dette notatet gir en oppsummering av de viktigste elementene i statsbudsjettet for 2021 vedrørende kommuneøkonomi, det generelle økonomiske opplegget for kommunene og anslag på frie inntekter i 2021 for kommunene i Troms og Finnmark.

1 Kommuneøkonomien i 2020

Regjeringen og Stortinget har iverksatt omfattende økonomiske tiltak rettet mot kommunesektoren i løpet av våren. Tiltakene utgjør i alt 19,6 mrd. kr., hvorav 17,4 mill. kr. i vedtatte økte bevilgninger til kommunesektoren og 2,2 mrd. kr. i reduserte utgifter som følge av at arbeidsgiveravgiften er midlertidig redusert i to måneder.

Det er videre fremmet følgende nye forslag i proposisjon 21. september på 2,5 mrd. kr:

- Kompensasjon for tapte billettinntekter i kollektivtransport: 1,5 mrd. kr.
- Skjønnsmidler til kommuner til oppfølging av TISK-strategien: 500 mill. kr.
- Støtte til lokalt næringsliv mv: 300 mill. kr.
- Testing ved grenseoverganger: 200 mill. kr.

Kommunene har fordel av lavere anslått lønns- og prisvekst i 2020. Sammenliknet med anslaget i saldert budsjett 2020, utgjør reduserte utgifter som følge av lavere lønns- og prisvekst 8,2 mrd. kr. Det endelige svaret på hvor mye kommunesektoren sparer på lavere lønns- og prisvekst, får vi ikke før regnskapstallene for 2020 foreligger våren 2021.

Summen av ovennevnte vedtatte bevilgninger og tiltak, nye forslag og lavere kostnadsvekst utgjør 30,3 mrd. kr.

I nysalderingen av statsbudsjettet 2020 vil regjeringen komme tilbake med en ny vurdering av kommunesektorens merutgifter og mindreinntekter som følge av virusutbruddet. Regjeringen legger fram nysalderingen for Stortinget i andre halvdel av november.

2 Generelt om kommuneopplegget i 2021

For å sette kommunene i stand til å levere gode tjenester både under og etter koronakrisen, foreslår regjeringen at kommunesektoren får en vekst i frie inntekter på 2 mrd. kr. i 2021. Veksten er i tråd med det som ble varslet i kommuneproposisjonen i mai.

Av veksten på 2 mrd. kr. får kommunene en vekst i frie inntekter på 1,6 mrd. kr., mens fylkeskommunene får en vekst på 0,4 mrd. kr. Det er lagt inn bindinger på 100 mill. kr. i kommunene til satsing på barn og unges psykiske helse og 100 mill. kr. til satsing på ferjer og nullutslippsbåter i fylkeskommunene.

Regjeringen foreslår også at kommunesektoren får et særskilt tillegg på 1,9 mrd. kr. som kompensasjon for skattesvikt som følge av koronakrisen i 2020. Dette kommer *i tillegg* til veksten i frie inntekter.

Enkelte små kommuner har spesielt høye utgifter til ressurskrevende tjenester. For å fange opp disse kommunene, foreslår regjeringen å øke skjønnsrammen for 2021 med 30 mill. kr.

2.1 Kommuneøkonomien under koronakrisen – forslag i statsbudsjettet 2021

Smitteverntiltakene i forbindelse med utbruddet av covid-19 har gitt økt belastning for pårørende av barn og unge med nedsatt funksjonsevne. Regjeringen foreslår å øke rammetilskuddet med 100 mill. kr. som en engangsbevilgning begrunnet med behovet for å gi et godt habiliterings- og avlastningstilbud til barn og unge med nedsatt funksjonsevne.

Regjeringen vil også legge frem et tilleggsnummer til 2021-budsjettet i november 2020 med foreløpige anslag for merutgifter og mindreinntekter for kommunesektoren i 2021, med tilhørende bevilgningsforslag.

Våren 2021 vil den endelige skatteinngangen og lønns- og prisveksten i 2020 være kjent. Arbeidsgruppen som kartlegger de økonomiske konsekvensene for kommunesektoren av koronakrisen vil avgi endelig rapport innen 1. april. På denne bakgrunn vil regjeringen komme tilbake i revidert nasjonalbudsjett 2021 med en analyse av de samlede økonomiske konsekvensene av virusutbruddet for kommunesektoren.

2.2 Handlingsrom

	Kommuner (i mrd. kr.)	Fylkeskommuner (i mrd. kr.)	Kommunesektor en samlet (i mrd. kr.)
Vekst i frie inntekter utover særskilt tillegg	1,6	0,4	2,0
Merkostnader demografi	-0,9	-0,2	-1,1
Satsinger innenfor veksten i de frie inntektene	-0,1	-0,1	-0,2
Økt handlingsrom	0,6	0,1	0,7

I kommuneproposisjonen ble det anslått at kommunesektoren ville få merutgifter knyttet til den demografiske utviklingen på 1,6 mrd. kr. i 2021. Nå anslås merutgiftene til demografi til 1,1 mrd. kr., hvorav *kommunenes* merutgifter utgjør 0,9 mrd. kr. Veksten i pensjonskostnadene for 2020 og 2021 sees i sammenheng, og belaster ikke fri inntekter i 2021.

Satsinger innenfor veksten i de frie inntektene utgjør 0,2 mrd. kr. for kommunesektoren, hvorav *kommunene* utgjør 0,1 mrd. kr.

For *kommunene* betyr dette at handlingsrommet øker med 600 mill. når demografi og regjeringens satsinger er hensyntatt. Det særskilte tillegget på 1,9 mrd. kr som kompensasjon for skattesvikt som følge av korona kommer i tillegg.

Det gjennomføres i dag et betydelig omstillings- og effektiviseringsarbeid i kommunesektoren, og bedre organisering av tjenestene kan frigjøre midler som vil styrke handlingsrommet ut over veksten i frie inntekter.

2.3 Arbeidsgruppe som skal kartlegge økonomiske konsekvenser av virusutbruddet

Regjeringen har tett kontakt med KS og politiske ledere i kommunene om konsekvensene av virusutbruddet og hvordan de håndteres. Som ledd i dialogen har regjeringen nedsatt en arbeidsgruppe med representanter fra staten og kommunesektoren for å kartlegge de økonomiske de konsekvensene som virusutbruddet har hatt for kommunesektoren.

- Arbeidsgruppen skal systematisk gå gjennom hvilke typer utgifter eller inntekter som blir påvirket av virusutbruddet
- Arbeidsgruppen skal også gi et anslag på hvor mye de ulike typene utgifter og inntekter utgjør
- Arbeidsgruppen skal avgi en endelig rapport innen 1. april 2021. Arbeidsgruppen vil komme med en første delrapport i oktober 2020.

2.4 Pris- og lønnsvekst 2020 og 2021 (kommunal deflator).

Årlig lønns- og prisvekst i kommunesektoren måles ved den kommunale deflatoren (prosent).

	Anslag 2020 i NB 2019	Anslag 2020 i RNB 2020	Anslag 2020 i statsbudsjettet for 2021	Anslag 2021 i statsbudsjettet for 2021
Deflator	3,1 %	1,4 %	1,6 %	2,7 %
Herav lønnsvekst (2/3 av deflator)	3,6 %	1,5 %	1,7 %	2,2 %

Pris- og lønnsvekst 2020

For 2020 anslås lønns- og prisvekst nå til 1,6 %, noe som er 0,2 prosentpoeng høyere enn i vår. Nivået på 1,6 % er fortsatt betydelig lavere enn 3,1 % som anslått i fjor høst.

Lavere kommunal deflator i 2020 gir kommunesektoren økt handlingsrom innenfor de midlene som allerede er bevilget. Denne innsparingen anslås nå til 8,2 mrd. kr. sammenliknet med saldert budsjett 2020, dette er noe ned fra RNB hvor innsparingen var anslått til 9,1 mrd. kr.

Pris- og lønnsvekst 2021

For 2021 anslås deflator til 2,7 % og lønnsveksten til 2,2 %. I kommunesektorens inntektsrammer for 2021 ligger altså inne en kompensasjon for anslått pris- og lønnsvekst på 2,7 %.

2.5 Kommunal skattøre og anslag på skatteinntekter i 2020

Den kommunale skattøren angir hvilken andel av skatt på alminnelig inntekt for personlige skattyttere som tilfaller kommunesektoren.

Det er en langvarig praksis for at skattørene fastsettes med sikte på at skatteinntektene skal utgjøre 40 % av kommunenes samlede inntekter. I statsbudsjettet foreslås den kommunale skattøren økt med 1,05 prosentpoeng til 12,15 %. Den fylkeskommunale skattøren foreslås økt med 0,25 prosentpoeng til 2,7 %.

Kommunesektorens inntekter fra skatt på inntekt og formue anslås å utgjøre om lag 233 mrd. kr. i 2021, en nominell vekst på 6,4 % fra 2020. Den forholdsvis sterke økningen i skattøren skyldes blant annet relativt lav lønnsvekst og en betydelig nedjustering av anslaget på skatt fra utbytte for 2020. Anslaget på kommunesektorens skatteinntekter i 2021 bygger blant annet på 0,6 % sysselsettingsvekst og 2,2 % lønnsvekst fra 2020 til 2021.

Kommunesektorens frie inntekter består av skatteinntekter og rammetilskudd. Tabell 3.3 i Prop.1S (2020-2021) viser de frie inntektene i 2020 og 2021, fordelt på skatteinntekter og rammetilskudd.

Fylkesmannen oppfordrer kommunene til å gjennomføre regelmessige beregninger på egne frie inntekter gitt utviklingen i skatteinngangen for kommunen og ikke minst for landet. Gitt omfordelingseffektene som ligger i inntektsutjevningen, og ettersom de fleste kommunene i Troms og Finnmark har skatteinntekter på under 90 % av landsgjennomsnittet, er det utviklingen nasjonalt som har størst betydning.

Det er også viktig å være klar over at det i anslaget for skatteinntekter som legges til grunn i beregningen av frie inntekter i 2021 i statsbudsjettet, er forutsatt lik vekst for alle kommunene. Anslagene vil derfor være overvurdert for kommuner med lavere vekst i innbyggertallet enn landsgjennomsnittet siste år, og tilsvarende undervurdert for kommuner hvor veksten i innbyggertallet har vært større enn landsgjennomsnittet. Kommunene bør selv vurdere hva som er et realistisk skatteanslag for sin kommune i 2021. Sjekk denne står seg..

2.6 Andre aktuelle saker med betydning for kommunesektoren

Havbruksfond

I revidert budsjett for 2020 vedtok Stortinget nytt system for fordeling av havbruksinntekter fra kapasitetsjusteringene som i henhold til «trafikklyssystemet» gjennomføres annethvert år. Det ble besluttet at fra og med 2022 skal 60 % av inntektene ved kapasitetsjusteringer tilfalle staten. 40 % skal fordeles til havbrukskommuner og fylkeskommuner via Havbruksfondet.

Fra kapasitetsjusteringen som er gjennomført i 2020, skal kommunesektoren tilføres 2,25 mrd. kr. i 2020 og 1 mrd. kr. i 2021. Dette innebærer at kommunesektoren totalt får 3,25 mrd. kr. av de samlede inntektene fra årets tildelingsrunde.

Kommunene i Troms og Finnmark har i 2020 fått tilsagn om utbetalinger på 488 mill. kr. fra Havbruksfondet.

Stortinget besluttet også å innføre en produksjonsavgift på laks, ørret og regnbueørret i statsbudsjettet for 2021. En produksjonsavgift på 40 øre per kilo sløyd fisk anslås å gi et proveny på om lag 500 mill. kroner, påløpt i 2021 og bokført i 2022. Det vises også til omtale i Prop. 1 LS (2020–2021) *Skatter, avgifter og toll 2021*.

Eiendomsskatt

Regjeringen foreslår at maksimal eiendomsskattesats for bolig og fritidsbolig reduseres fra 5 til 4 promille fra 2021.

Det anslås samlet sett å redusere eiendomsskatten med om lag 300 mill. kr. Enkeltkommuner blir ikke kompensert for redusert eiendomsskatt. Når det gjelder kommunene samlet sett, blir reduserte eiendomsskatteinntekter motsvart av økt kommunal skattøre. Det skyldes forutsetningen om at kommunesektorens skatteinntekter skal utgjøre 40 % av sektorens samlede inntekter. Eiendomsskatten inngår i sektorens samlede skatteinntekter.

2.7 Korreksjonssaker

Under følger en omtale av saker hvor det er gjort endringer i rammetilskuddet til kommuner og fylkeskommuner som følge av endringer i oppgavefordelingen, regelendringer, innlemming av øremerkede tilskudd mv. (se tabell 6.21 i Prop.1 S Kommunal- og moderniseringsdepartementet)

Statlige og private skoler

Som følge av økt antall elever i statlige og private skoler reduseres rammetilskuddet til kommunene med 189,9 mill. kroner, og rammetilskuddet til fylkeskommunene med 4,3 mill. kroner. Se Grønt hefte (H-2468 N) for nærmere omtale av trekk- og korreksjonsordningen for elever i statlige og private skoler.

Ny gjennomføringsløsning for prøver og eksamener

En universelt utformet gjennomføringsløsning for prøver og eksamener avlaster kommunesektoren og er anslått å gi besparelser i 2021 på 8,2 mill. kroner for sektoren samlet. Som følge av dette reduseres rammetilskuddet til kommuner og fylkeskommuner med hhv. 7,4 og 0,8 mill. kroner. Se nærmere omtale i Prop. 1 S (2020–2021) for Kunnskapsdepartementet.

Inntektsgradert foreldrebetaling i SFO på 1.-2. trinn – helårseffekt av endring i 2020

Ved behandlingen av statsbudsjettet for 2020 ble det besluttet å innføre en nasjonal ordning med inntektsgradert foreldrebetaling i SFO på 1. og 2. trinn fra skoleåret 2020/2021. Rammetilskuddet ble økt med 58,2 mill. kroner. Endringen får helårseffekt i 2021, og rammetilskuddet blir derfor økt med ytterligere 83,7 mill. kroner som fordeles etter delkostnadsnøkkelen for grunnskole. Se nærmere omtale i Prop. 1 S (2020–2021) for Kunnskapsdepartementet.

Inntektsgradert foreldrebetaling i SFO på 3.–4. trinn

Regjeringen foreslår å utvide ordningen med inntektsgradert foreldrebetaling i SFO til også å omfatte 3.–4. trinn fra skoleåret 2021/2022. Som kompensasjon økes rammetilskuddet i 2021 med 25 mill. kroner som fordeles etter delkostnadsnøkkelen for grunnskole. Helårseffekten er på 60 mill. kroner. Se nærmere omtale i Prop. 1 S (2020–2021) for Kunnskapsdepartementet.

Gratis SFO for elever med særskilte behov på 5.–7. trinn – helårseffekt av endring i 2020

Ved behandlingen av statsbudsjettet for 2020 ble det besluttet å innføre gratis SFO for elever med særskilte behov på 5.–7. trinn fra skoleåret 2020/2021. Kommunene ble kompensert ved en økning i rammetilskuddet på 21 mill. kroner. Tiltaket får helårseffekt i 2021, og rammetilskuddet økes derfor med ytterligere 30,2 mill. kroner som fordeles etter delkostnadsnøkkelen for grunnskole. Se nærmere omtale i Prop. 1 S (2020–2021) for Kunnskapsdepartementet.

Skjønnstilskudd til naturskade

Skjønnstilskuddet til kommunene ble økt med 100 mill. kroner i 2020 ved behandlingen av Prop. 127 S (2019–2020). Midlene skal kompensere kommunene for utgifter til gjenoppretting av skade på kritisk infrastruktur som følge av naturskade. Dette er en engangsbevilgning for 2020. Som følge av dette reduseres rammetilskuddet med 102,7 mill. kroner i 2021.

Overføring av skatteoppkrevingen fra kommunene til Skatteetaten – helårseffekt av endring i 2020

Ved behandlingen av statsbudsjettet for 2020 ble det besluttet å overføre skatteoppkrevingen fra kommunene til Skatteetaten fra 1. juni 2020, og rammetilskuddet ble redusert med 644,4 mill. kroner. I lys av den pågående situasjonen med omfattende tiltak mot koronaviruset ble imidlertid overføringen utsatt til 1. november 2020. Som følge av dette ble rammetilskuddet økt med 460,3 mill. kroner i revidert nasjonalbudsjett for 2020. Overføringen får helårseffekt i 2021, og derfor reduseres rammetilskuddet med 945,5 mill. kroner. Se nærmere omtale i Prop. 1 LS (2020–2021) Skatter, avgifter og toll 2021.

Tilskudd til fastleger – helårseffekt av endringer i 2020

Det ble fra 1. mai 2020 innført et knekkpunkt i basistilskuddet for fastleger samt et grunntilskudd til fastleger med få listeinnbyggere. Som kompensasjon for de to endringene ble rammetilskuddet i revidert nasjonalbudsjett 2020 økt med 266,6 mill. kroner. Av dette er 66,6 mill. kroner korrigeret ut av rammetilskuddet sammen med andre ekstraordinære bevilgninger i 2020 knyttet til virusutbruddet (jf. første rad i tabell 6.21). Endringene får helårseffekt i 2021, og rammetilskuddet økes derfor med 194,6 mill. kroner utover korrigeret RNB-nivå. Midlene fordeles etter delkostnadsnøkkelen for kommunehelse. Se nærmere omtale i Prop. 1 S (2020–2021) for Helse- og omsorgsdepartementet.

Regulering av barnehagemiljø m.m. – helårseffekt av endring i 2020

Ved behandlingen av revidert nasjonalbudsjett for 2020 ble rammetilskuddet økt med 5 mill. kroner i tilknytning til forslag om regulering av barnehagemiljø i Prop. 96 L (2019–2020). Som kompensasjon for helårseffekten økes rammetilskuddet med ytterligere 4,9 mill. kroner i 2021. Midlene fordeles etter delkostnadsnøkkelen for barnehage. Se nærmere omtale i Prop. 1 S (2020–2021) for Kunnskapsdepartementet.

Tilskudd til tros- og livssynssamfunn

Stortinget har vedtatt ny trossamfunnslov, jf. Prop. 130 L (2018–2019) og Innst. 208 L (2019–2020). Den nye loven vil gjelde fra 1. januar 2021. Dette innebærer at staten overtar ansvaret for den kommunale delen av tilskudd til tros- og livssynssamfunn utenom Den norske kirke. Basert på anslag for utbetaling av tilskudd i 2020 og kommunenes administrative kostnader legges det til grunn at dette vil medføre en besparelse for kommunene på 467,8 mill. kroner i 2021, og rammetilskuddet reduseres tilsvarende. Dette fordeles med et likt beløp per innbygger. Se nærmere omtale i Prop. 1 S (2020–2021) for Barne- og familiedepartementet.

Utvidet aldersgrense for rett til ettervern i barnevernet

Ved behandlingen av Prop. 84 L (2019–2020) sluttet Stortinget seg til å utvide aldersgrensen for rett til ettervern i barnevernet fra 23 til 25 år. Som kompensasjon for kommunenes merutgifter økes rammetilskuddet med 24 mill. kroner i 2021. Midlene fordeles etter delkostnadsnøkkelen for barnevern. Se nærmere omtale i Prop. 1 S (2020–2021) for Barne- og familiedepartementet.

Frivilligsentraler

Ved behandlingen av kommuneproposisjonen for 2021, jf. Innst. 383 S (2019–2020), ba Stortinget regjeringen sørge for at finansieringen av frivilligsentraler overføres til et øremerket tilskudd fra 2021 (vedtak 724). Det overføres derfor 206,8 mill. kroner fra rammetilskuddet til kap. 315, post 60 på Kulturdepartementets budsjett. Se nærmere omtale i Prop. 1 S (2020–2021) for Kulturdepartementet

Pensjon i private barnehager – redusert tilskudd og skjermingsordning

Regjeringen foreslår å nedjustere pensjonstilskuddet til private barnehager fra 1. januar 2021. Nedjusteringen innebærer en reduksjon i pensjonspåslaget fra dagens 13 pst. til 11 pst. av kommunens lønnskostnader. Årsaken er at private barnehager i gjennomsnitt har lavere pensjonsutgifter enn de får tilskudd til. For å skjerme barnehager med svak økonomi foreslår regjeringen å innføre en overgangsordning med gradvis reduksjon i pensjonstilskuddet for enkeltstående barnehager. Reduksjonen i pensjonstilskuddet gir en besparelse for kommunene på 351,4 mill. kroner, mens skjermingsordningen innebærer utgifter på 135,6 mill. kroner. Dette gir en nettoeffekt på 215,8 mill. kroner i 2021, og rammetilskuddet reduseres tilsvarende. Uttrekket fordeles etter delkostnadsnøkkelen for barnehage. Se nærmere omtale i Prop. 1 S (2020–2021) for Kunnskapsdepartementet.

Skjerming av utsatte grupper ved nytt egenandelstak

Egenandelstak 1 og 2 for frikort for helsetjenester slås sammen til ett nytt egenandelstak fra 1. januar 2021. For å sette kommunene i stand til å skjerme utsatte grupper som vil kunne få utfordringer med høyere egenbetaling, økes rammetilskuddet med 50 mill. kroner i 2021. Midlene fordeles etter delkostnadsnøkkelen for sosialhjelp. Se nærmere omtale i Prop. 1 S (2020–2021) for Helse- og omsorgsdepartementet.

Habiliterings- og avlastningstilbud til barn og unge med nedsatt funksjonsevne

Smitteverntiltakene i forbindelse med utbruddet av covid-19 har gitt økt belastning for pårørende av barn og unge med nedsatt funksjonsevne. Regjeringen foreslår å øke rammetilskuddet med 100 mill. kroner som en engangsbevilgning begrunnet med behovet for å gi et godt habiliterings- og avlastningstilbud til barn og unge med nedsatt funksjonsevne. Midlene gis med en særskilt fordeling (tabell C). Se nærmere omtale i Prop. 1 S (2020–2021) for Helse- og omsorgsdepartementet.

4 Skjønnsmidler i 2021

Den samlede skjønnsrammen til kommunene i Norge ble redusert fra 1,084 mill. kr. i 2020 til 1,025 mill. kr. i 2021. Dette er en reduksjon på 5,4 prosent sammenliknet med 2020. Basisrammen for kommunene samlet er redusert med 100 mill. kr., noe som utgjør en nedgang på 10,5 % fra 2020. Reduksjon i basisrammen overføres til innbyggertilskuddet, som dermed sikrer en fordeling etter faste kriterier og større forutsigbarhet for kommunene. Departementets reservepott øker med 30 mill. kr. og rammen for 2021 er på 150 mill. kr. Dette er en økning på 25 % fra 2020. Reservepotten inkluderer blant annet ressurskrevende tjenester, samt kompensasjonsordningen for tap av veksttilskuddet. Departementets prosjektskjønnpott for 2021 er satt til 25 mill. kr.

Økningen av departementets reservepott på 30 mill. kr. skal gå til små kommuner, under 3.000 innbyggere, som har særskilt stor økonomisk byrde på grunn av ressurskrevende tjenester. Midlene vil bli fordelt fra departementet, og vil gjelde et fåtall kommuner. Ved fordelingen vil departementet også ta hensyn til andre forhold som kommuneøkonomien.

Da statsbudsjettet for 2020 ble lagt frem ble det lagt opp til en toårig kompensasjonsordning for kommuner som mister veksttilskuddet som følge av sammenslåing. I 2020 fikk kommunene kompensert for 80 prosent av reduksjonen og i 2021 kompenseres kommunene for 40 prosent av reduksjonen. Ordningen foreslås avvirket i 2022. Denne ordningen finansieres fra departementets tilbakeholdte skjønnsmidler.

Den totale skjønnsrammen til Fylkesmannen i Troms og Finnmark i 2021 er redusert med 12,9 %, eller 16 mill. kr. fra året før, til 108 mill. kr. Reduksjon er begrunnet med at det fortsatt er store forskjeller i skjønnsstilskuddet pr. innbygger mellom fylkene og basisrammen justeres for å utjevne denne forskjellen.

Av fylkesrammen er 67 mill. kr. fordelt som basisskjønn til kommunene i Troms og Finnmark, dette er en nedgang på 12,6 % sammenliknet med 2020. Fordelingen på den enkelte kommune vises i grønt hefte, tabell 1-k.

Fylkesmannens tilbakeholdte skjønnsmidler for 2021 er på 41,0 mill. kr. og av dette er 15,5 mill. kr. avsatt til prosjektskjønn i 2021. Fylkesmannen vil i løpet av høsten sende ut et eget brev til kommunene med mer informasjon om blant annet søknadskriterier, satsingsområder og søknadsfrist.

5 Inntektssystemet

Endring av kostnadsnøklerne

Som varslet i kommuneproposisjonen blir det gjort en justering av delkostnadsnøkkelen for grunnskole i inntektssystemet for kommunene fra 2021. Endringen er en tilpasning til at det fra 2018 ble innført en norm for lærertetthet.

Normen for lærertetthet legger en begrensning på kommunenes muligheter til å hente ut stordriftsfordeler, og smådriftsulempene blir dermed relativt sett også noe mindre enn tidligere. For å ta hensyn til dette justeres vektningen av bosettingskriteriene (sone- og nabokriteriet) og gradert

basiskriterium (som fanger opp smådriftsulempen på kommunenivå) noe ned. Kriteriet antall barn 6-15 år vektet tilsvarende opp.

Innføringen av normen ble finansiert med et øremerket tilskudd i 2018 og 2019. I 2020 ble det øremerkede tilskuddet på om lag 1,3 mrd. kr. innlemmet i rammetilskuddet til kommunene. I 2020 ble midlene fordelt med en særskilt fordeling i inntektssystemet (tabell C). I denne fordelingen ble om lag 60 % av midlene fordelt etter grunnskolenøkkelen i inntektssystemet, mens 40 % ble fordelt til de kommunene med det største behovet for nye lærere for å oppfylle normen.

Fra og med 2022 skal midlene i sin helhet fordeles etter kostnadsnøkkelen. For å få en mer gradvis overgang fra dagens særskilte fordeling av midlene (tabell c) til en fordeling etter delkostnadsnøkkelen, videreføres halvparten av midlene med særskilt fordeling i 2021 (om lag 676 mill. kr.), mens de resterende midlene fordeles etter ny nøkkel.

Fordelingen i tabell c i 2021 er tilpasset slik at 30 % av det beløpet som ble innlemmet i 2020 blir fordelt etter faktisk behov (om lag 406 mill. kroner), mens de resterende 70 % blir fordelt etter den reviderte grunnskolenøkkelen (950 mill.). (tabell c 2021: 406 mill. etter behov, 270 mill. etter nøkkel).

Både endringen i delkostnadsnøkkelen og endringen i den særskilte fordelingen gir fordelingsvirkninger for den enkelte kommune, men for de fleste kommuner er disse relativt små.

Kommuner som kommer negativt ut av endringen i delkostnadsnøkkelen er i hovedsak kommuner med svært høye verdier på bosettingskriteriene og gradert basiskriterium. Anslag på fordelingsvirkningene ble vist i kommuneproposisjonen, vedlegg 7.

I Troms og Finnmark er det bare Tromsø og Harstad som ikke taper på denne endringen i kostnadsnøkkelen. Tapene varierer fra 4 kroner på innbygger i Vadsø opp til 348 kroner pr innbygger i Loppa når endringen er fullt iverksatt fra 2022.

Regionalpolitiske tilskudd

Regionalpolitiske tilskudd prisjusteres.

Distriktstilskudd Nord- Norge

Nord-Norge- (og Namdalstilskudd) prisjusteres og nye satser er som følger:

	Sats pr. innbygger 2021	Sats pr. innbygger 2020
Troms (utenfor tiltakssonen)	3 570	3 476
Tiltakssonen i Troms	4 206	4 095
Finnmark	8 716	8 487

Småkommunetillegg (til kommuner under 3 200 innbyggere):

25 kommuner i Troms og Finnmark har et innbyggertall mindre enn 3200 pr 1.1.2020 og kvalifiserer til småkommunetillegg. Av disse har alle unntatt Båtsfjord en distriktsindeks på 35 eller lavere, og får dermed småkommunetillegg etter høyeste sats eller 13,068 millioner kroner. Båtsfjord får 10,455 millioner kroner. Nordkapp er under 3200 for første gang på lenge og utløser dermed småkommunetillegg (med høyeste sats). Oversikt over verdi på distriktsindeksen finnes i grønt hefte tabell D-k.

Satsene for småkommunetillegget er prisjustert, nye satser er som følger:

	Småkommunetillegg pr. kommune utenfor tiltakssonen (1000 kr.)	Småkommunetillegg pr. kommune, kommuner i tiltakssonen (1000 kr.)
Distriktsindeks 0-35	6 034	13 068
Distriktsindeks 36-38	5 432	11 760
Distriktsindeks 39-41	4 827	10 455
Distriktsindeks 42-44	4 225	9 147

Inntektsgarantiordningen (INGAR)

Inntektsgarantiordningen i inntektssystemet skal sikre at alle kommuner har en vekst i rammetilskuddet fra ett år til det neste, som er mer enn 400 kroner per innbygger under beregnet vekst på landsbasis. Det gjøres ingen endringer i denne ordningen i 2021. I Troms og Finnmark er det 8 kommuner som får noe på INGAR i 2021. Se tabell B-k i grønt hefte.

Regionsentertilskudd

Hammerfest og Senja får regionsentertilskudd med hhv 4,145 og 4,384 millioner kroner. Regionsentertilskuddet tildeles kommuner som slår seg sammen og som etter sammenslåingen får over om lag 8 000 innbyggere. Tilskuddet tildeles med en sats per innbygger på 70 kroner og en sats per sammenslåing på 3,344 mill. kroner. Satsene er prisjustert.

Veksttilskudd

Ingen kommuner i Troms og Finnmark får veksttilskudd i 2021. Veksttilskuddet gis til kommuner som gjennom den siste treårsperioden har hatt en gjennomsnittlig årlig befolkningsvekst som er høyere enn 1,4 %. Og skatteinntekter under 140 % av landsgjennomsnittet. Tilskuddet er prisjustert og gis med 62 252 kroner per innbygger over vekstgrensen.

Forsøksordning barnevern

Barne- og likestillingsdepartementet satte i 2016 i verk et forsøk med økt kommunalt ansvar for barnevern. Forsøket videreføres i 2021 med prisjustering. For Troms og Finnmark gjelder dette for Alta kommune. Kommunen får en egen bevilgning i rammetilskuddet til dette se tabell C-k i grønt hefte.

Kompensasjon for endringer i regelverk for eiendomsskatt

Tilskuddet skal kompensere kommuner som får reduserte inntekter som følge av at de ikke lenger kan kreve inn eiendomsskatt på produksjonsutstyr og -installasjoner.

Tidligere har det vært lagt til grunn at kompensasjonen for bortfallet trappes gradvis opp til totalt 500 mill. kr. over en 7-årsperiode. I statsbudsjettet for 2021 foreslås det å redusere samlet kompensasjon til 300 mill. kr. i løpet av 7-årsperioden.

I Troms og Finnmark er det 5 kommuner (Senja, Storfjord, Kautokeino, Lebesby og Berlevåg) som får denne kompensasjonen i 2021 mot 12 kommuner i 2020. For mer informasjon, se grønt hefte, tabell C-k.

6 Toppfinansieringsordning for ressurskrevende tjenester

Det har vært en svært sterk vekst i ordningen for ressurskrevende tjenester siden den ble innført i 2004. Da var utbetalingen 1,5 mrd. kr. og i budsjettet for 2021 foreslås det en bevilgning på 11,02 mrd. kr. Det er fortsatt en sterk underliggende vekst i ordningen.

Kompensasjonsgraden beholdes uendret på 80 prosent. Det foreslås en innstramning ved å øke innslagspunktet med 46 000 kroner utover lønnsveksten, nytt innslagspunkt for utbetalingen i 2021 blir kr. 1 430 000. Dette er en innstramning tilsvarende 300 mill. kr. Innstramningen vil påvirke kommunenes budsjetter allerede for 2020 siden innbetalingene som kommer i 2021 skal anordnes på 2020-regnskapet. Innstramningen vil i utgangspunktet ikke påvirke tjenestetilbudet til mottakerne, da de vil ha rettigheter etter blant annet helse- og omsorgstjenesteloven.

Det er foreslått en sikringsordning på 30 mill. kr. for små kommuner med høye utgifter til ressurskrevende tjenester, ref. omtale under pkt. 4 Skjønnsmidler i 2021.

7 Kommunestruktur

I det videre arbeidet med endring av kommunestruktur legges det til rette for gode og langsiktige økonomiske virkemidler for kommuner som ønsker å slå seg sammen, jf. Stortingets tilslutning til dette i Innst. 393 S (2017–2018).

Fylkesmennene vil fortsatt ha en sentral rolle i den videre dialogen med kommunene om dagens kommunestruktur og om kommunene har de nødvendige forutsetningene for å kunne ivareta alle sine oppgaver og roller på en god måte.

8 Vekst i frie inntekter for kommunene i Troms og Finnmark

Tabellen på neste side viser anslag på frie inntekter i 2021 for kommunene i Troms og Finnmark, anslått nominell vekst og realvekst, målt fra anslag på oppgavekorrigert regnskap 2019. Realveksten tar hensyn til anslått lønns- og prisvekst i 2021 på 2,7 % (kommunal deflator).

Navn	Anslag på frie inntekter 2021 (1 000 kr)	Anslag på oppgavekorrigert vekst 2020-2021 (1 000 kr)	Nominell vekst 2020-2021 (prosent)	Realvekst 2020-2021 (kommunal deflator 2,7 %) (prosent)
Nordkapp	234 771	16 320	7,5	4,8
Gamvik	106 194	5 204	5,2	2,5
Guovdageaidnu - Kautokeino	242 955	8 659	3,7	1,0
Hammerfest	809 187	27 747	3,6	0,9
Alta	1 405 788	47 365	3,5	0,8
Tromsø	4 355 659	138 492	3,3	0,6
Båtsfjord	167 635	5 171	3,2	0,5
Måsøy	115 721	3 396	3,0	0,3
Sør-Varanger	658 450	19 288	3,0	0,3
Harstad	1 503 740	43 898	3,0	0,3
Skjervøy	216 054	6 242	3,0	0,3
Kvænangen	120 660	3 385	2,9	0,2
Hasvik	101 693	2 810	2,8	0,1
Vardø	162 650	4 470	2,8	0,1
Berlevåg	92 434	2 521	2,8	0,1
Målselv	426 406	11 243	2,7	0,0
Deatnu - Tana	233 245	6 014	2,6	-0,1
Bardu	263 252	6 679	2,6	-0,1
Gratangen	93 175	2 354	2,6	-0,1
Senja	1 070 203	26 390	2,5	-0,2
Lyngen	230 139	5 411	2,4	-0,3
Karlsøy	178 131	3 936	2,3	-0,4
Salangen	152 971	3 287	2,2	-0,5
Loabák - Lavangen	96 828	2 004	2,1	-0,6
Sørreisa	218 255	4 208	2,0	-0,7
Porsanger - Porsángu - Porsanki	271 343	5 049	1,9	-0,8
Kvæfjord	210 136	3 728	1,8	-0,9
Balsfjord	383 355	6 796	1,8	-0,9
Vadsø	387 664	6 841	1,8	-0,9
Nordreisa	323 585	5 622	1,8	-0,9
Ibestad	112 523	1 954	1,8	-0,9
Tjeldsund	311 895	5 086	1,7	-1,0
Kárášjohka - Karasjok	204 724	2 981	1,5	-1,2
Lebesby	128 354	1 832	1,4	-1,3
Gáivuotna - Kåfjord - Kaivuono	162 616	2 291	1,4	-1,3
Dyrøy	98 599	1 375	1,4	-1,3
Storfjord - Omasvuotna - Omasvuono	151 426	2 101	1,4	-1,3
Unjárga - Nesseby	96 768	1 005	1,0	-1,7
Loppa	98 434	702	0,7	-2,0
Troms og Finnmark	16 238 618	447 558	2,8	0,1
Heile landet	335 056 000	9 736 000	3,0	0,3

Fra 2020 til 2021 er det på landsbasis anslått en nominell vekst på 3,0 % og en realvekst på 0,3 % i kommunenes frie inntekter (fra anslag på oppgavekorrigert frie inntekter for 2020).

Kommunene i Troms og Finnmark anslås samlet sett å få en nominell vekst i de frie inntektene på 2,8 % og en realvekst på 0,1 %.

I all hovedsak kan variasjonen i veksten mellom kommunene forklares med utvikling og endring i befolkningen, endringer i skjønnstilskuddet og andre endringer i inntektssystemet.

23 av 39 kommuner i Troms og Finnmark har realnedgang i de frie inntektene i 2021.

Vi minner om at kommunene i KMDs nettløsning [Frie inntekter](#) kan se fordelingen av rammetilskuddet og anslaget på skatteinntektene for 2021.

Fylkesmannen står til rådighet dersom det skulle være behov for ytterligere informasjon om det økonomiske opplegget for kommunene i 2021.

Marianne Winther Riise, 776 42042, fmtrmwr@fylkesmannen.no

Gøril Toresen, 776 42088, gotor@fylkesmannen.no

Espen Larsen, 789 50306, fmfiela@fylkesmannen.no

Med hilsen

Per Elvestad (e.f.)
assisterende justis- og kommunaldirektør

Marianne Winther Riise
seniorrådgiver kommuneøkonomi

Dokumentet er elektronisk godkjent